

IN THE SYSTEM OF SOCIAL COMMUNICATIONS

<https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.86.4>

UDC 070:316.77:27-23

The Word in the Social-Communication Discourse of the Bible and Its Connection to Journalism

Svitlana Petrenko

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Ukraine

In human communication since ancient times, the word has played a key role, serving as both a means of creation and peace, and of destruction and war. Current geopolitical events confirm this. In the age of the Internet and social networks, the word has become not only a means of manipulation but also a weapon of mass destruction in information warfare. While philologists and linguists carefully study the word, its spiritual nature remains unexplored. The Bible is an underestimated source that transmits a valuable spiritual Word to society through the centuries. Scientific exploration conducted from the standpoint of a social communication (SC) approach offers a new perspective on the biblical Word and its role in journalism. **The objective** of this research is to study the phenomenon of the WORD in the Bible, its nature, essence, and properties from the perspective of the SC approach, and its role in journalism. **The methodological basis** of this study is the social communication (SC) approach, employing systemic-structural and information analysis. Qualitative and quantitative content analysis were applied, along with induction, deduction, synthesis, and generalization. Philosophical methods were used to clarify the phenomenological properties of the Word. **Results.** The unique media properties of the Bible, the social value of the Word, and its absolute metaphysical nature have been confirmed. Seven categories of the WORD in biblical discourse have been identified. It has been clarified that the initiator of biblical communication is God the Creator, the Absolute, who conveys to society an existentially important Word directed towards the society for good, with the aim of building harmonious interpersonal and social relationships. This Word is the source of fundamental values, transmitting narratives that reveal the algorithms for a harmonious human life and the functioning of society, and performs a number of socially important functions. **Conclusions:** The action of the Word aligns with the mission of journalism, and therefore this Word requires deep understanding and practical application within the media sphere. The research results have practical value for both journalistic education and journalistic practice, as well as media communication activities in general, and also open up prospects for further scholarly research.

Keywords: word, Bible, values, journalism, media, social communication, spiritual nature

Citation: Петренко, С. (2025). Слово в соціальнокомунікаційному дискурсі Біблії та його пов'язаність із журналістикою. *Наукові записки інституту журналістики*, 86, 48–62. <https://doi.org/10.17721/2522-1272.2025.86.4>

Copyright: © 2025 Світлана Петренко. This is an open-access draft article distributed under the terms of the **Creative Commons Attribution License (CC BY)**. The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.

У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

УДК 070:316.77:27-23

Слово в соціальнокомунікаційному дискурсі Біблії та його пов'язаність із журналістикою

Світлана Петренко

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

У загальнолюдській комунікації від давніх часів слово відігравало ключову роль і було як засобом творення та миру, так і руй+ слово стало не лише засобом маніпуляцій, а й зброєю масового ураження в інформаційних війнах. Слово ретельно досліджується філологами, лінгвістами, водночас його духовна природа залишається не вивченою. Недооціненим джерелом, що крізь століття транслює в суспільство ціннісне духовне Слово, є Біблія. Здійснена наукова розвідка з позицій соціальнокомунікаційного (СК) підходу відкриває новий погляд на біблійне Слово та його роль у журналістиці. **Метою дослідження** є вивчення феномену СЛОВА у Біблії, його природи, сутності, властивостей із позицій СК-підходу та ролі в журналістиці. **Методологічною основою** є СК-підхід, що використовує системно-структурний та інформаційний аналіз. Застосовано якісний та кількісний контент-аналіз, а також – індукцію, дедукцію, синтез, узагальнення. З'ясування феноменологічних властивостей Слова здійснено за допомогою філософських методів. **Результати.** Підтверджено унікальні медійні властивості Біблії, суспільну цінність Слова та його абсолютну метафізичну природу. Виділено 7 категорій СЛОВА в біблійному дискурсі. З'ясовано, що ініціатором біблійної комунікації є Бог-Творець, Абсолют, Який доносить суспільству екзистенційно важливе Слово, що спрямоване в соціум, суспільство, на Добро, з метою розбудови гармонійних міжособистісних і суспільних відносин. Це Слово є джерелом засадничих цінностей, транслює наративи, що розкривають алгоритми гармонійного життя людини та функціонування суспільства, виконує ряд суспільно важливих функцій. **Висновки.** Дія Слова суголосна з місією журналістики, а тому це Слово потребує глибокого осмислення та практичного застосування в медійній сфері. Результати дослідження мають практичну цінність як для журналістської освіти, так і для журналістської практики та медіакомунікаційної діяльності загалом, а також відкривають перспективи подальших наукових досліджень.

Ключові слова: слово, Біблія, цінності, журналістика, медіа, соціальні комунікації, духовна природа

Роль слова у загальнолюдській комунікації – від давніх пір і дотепер – є ключовою. І не лише в міжособистісній, а й у геополітичній. Слово може бути засобом творення або руйнації, конструктиву або деструкції, приводити до порозуміння та миру або збуджувати конфлікти та розв'язувати війни, інакше кажучи – нести добро або зло як окремії людині, так і планетарному суспільству загалом.

Світлана Петренко <https://orcid.org/0000-0001-9596-5531>

Цю статтю було опубліковано спочатку онлайн 24 червня 2025 року. Вона є звітом про дослідження доктора філософії Світлани Петренко, яке є продовженням теми її дисертації.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. У розробленні дослідження, зборі, аналізі чи інтерпретації даних, у написанні рукопису спонсори участі не брали.

Електронна адреса автора для листування: Світлана Петренко s.petrenko@kubg.edu.ua

Очевидним підтвердженням цього є актуальні в глобальному комунікаційному просторі події, пов'язані з риторикою президента США Дональда Трампа, і зокрема – щодо війни в Україні та її припинення, що викликають резонанс і занепокоєння у традиційно стабільних країнах Європи та несуть деструкцію в геополітику. Маємо чимало прикладів, коли виголошене слово кардинально змінює політичну картину дійсності, як-от: очевидного агресора та терориста вмиль перетворює в жертву, а реальну жертву намагається виставити агресором. Стрімкий розвиток інтернету та соцмереж як каналів комунікації кратно прискорив швидкість поширення інформації та її обсяги, створив умови, в яких людина не здатна адекватно сприймати, критично аналізувати, оцінювати те, що отримує з різних джерел. А сучасні нейrolінгвістичні та цифрові технології дають змогу маніпулювати словом, змінювати його сенси, трансформувати ціннісні, базові поняття, впливати на масифіковану свідомість, досягаючи необхідних маніпуляторам цілей.

Це відбувається на тлі релятивізації засадничих цінностей, руйнування моральних ідеалів, підміни правди постправдою та різновидами «своїх правд», свободи – всездозволеністю, миру – хиткими перемир'ями та політичними угодами, що перерозподіляють світ.

У цій реальності Біблія як давнє писемне й водночас сакральне джерело, що доносить людству «поняття про метафізичні та екзистенціальні проблеми буття й моральні настанови» (Абрамович, 2001, с. 38), набуває **актуальності** як об'єкт наукового пізнання з позицій соціальнокомунікаційного підходу (СК-підходу). Активно осмислювана релігієзнавцями, істориками, філологами, лінгвістами, філософами ця Книга Книг у системі координат соціальних і медіа комунікацій залишається не вивченою.

Комплексне наукове дослідження правди як соціальнокомунікаційної категорії журналістики, одним із ключових джерел якого є Біблія (Петренко, 2020), підтвердило комунікаційну спрямованість біблійного дискурсу та суспільну значущість його наративів. Прикметно, що ці наративи є незмінними, транслюються впродовж століть і набувають все більшого поширення завдяки перекладам на мови народів світу та новітнім технологіям і форматам. Це дозволяє розглядати Біблію як унікальне медіа (Петренко, 2025) та спонукає до наукового осягнення сутності СЛОВА¹⁰, яке транслює Біблія, в системі координат соціальних комунікацій (СК) і журналістики.

Актуальність і суспільну значущість дослідження біблійної риторики та слова підкреслює С. Абрамович, наголошуючи, що «у радянській та пострадянській свідомості роль сакральної літератури послідовно ігнорується, й тому утворюється неповна й перекручена картина розвитку світової словесності. Але нинішнє піднесення інтересу до Біблії являє собою певний психологічний феномен, який свідчить про духовний вакуум суспільства» (Абрамович, 2015, с. 30).

У цій реальності дослідження біблійного СЛОВА з позицій СК-підходу набуває особливої актуальності, містить наукову новизну та практичне значення для журналістики та медіакомунікацій.

Метою наукової розвідки є вивчення феномену СЛОВА у Біблії, зокрема природи, сутності, властивостей і функцій слова з позицій СК-підходу, його значення та ролі в сучасному медіапросторі та журналістиці. Відповідно, метою статті є оприлюднення отриманих результатів дослідження.

¹⁰ Тут і далі «СЛОВО» як предмет нашого наукового дослідження пишемо великими літерами, зважаючи на його усукупнений зміст значень, метафізичних та фізичних ознак і властивостей, що підлягають вивченню й осмисленню з позицій СК-підходу. Це дає змогу розрізнити слово як комунікаційну, лексичну одиницю масового вжитку, певну графічну конструкцію, та Слово як феномен, що є духовною субстанцією, має метафізичну природу, сенси, дію (чин).

Об'єктом дослідження є Біблія як унікальне медіа, **предметом** – СЛОВО в СК дискурсі Біблії як джерела й транслятора суспільно ціннісних наративів, його властивості, місце та роль у соціальних комунікаціях і журналістиці.

Джерельна база дослідження. Базовим джерелом нашого дослідження є «Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту» в перекладі Івана Огієнка, що «із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно перекладена» (Огієнко, 2018, с. 3). Цей переклад визнаний міжнародною спільнотою одним із найдосконаліших і є найпоширенішим виданням Біблії українською мовою. Вказане джерело є релевантним для здійснення наукового пошуку та реалізації поставлених завдань. Зазначимо, що інші українські переклади Біблії, в тому числі «Біблія. Сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мов» (Українське Біблійне Товариство, 2021), що набуває поширення в останні три роки, можуть дещо різнитися завдяки застосуванню синонімії, сучасної лексики та стилістичних прийомів, проте концептуально основних сенсів не змінюють, а тому можуть слугувати джерелом для порівняльного аналізу отриманих результатів та подальших СК-досліджень.

Попри секуляризацію й віртуалізацію планетарного суспільства Біблія привертає увагу науковців різних галузей знання. Зокрема, із позицій мовознавства українські переклади біблійних текстів досліджують О. Кумедя, О. Рудь. Філософсько-релігійнознавчий аналіз перекладів Біблії здійснив Ю. Мороз. Як «великий код» літератури Середньовіччя розглядає Біблію релігійзнавець І. Ісиченко. С. Абрамович та члени його наукової школи інтегрально розглядають Біблію як інтертекст культури та маніфест специфічного «релігійного антропоцентризму» (Абрамович, 2011; 2015; Абрамович і Чикарькова, 2001).

Увагу до біблійних мотивів і текстів виявляють і журналістикознавці. О. Харченко досліджує біблійні мотиви у площині «літературної журналістики». Науковець фокусується на мотивах Біблії в американській літературі й аналізує їхнє проникнення в американські публічні промови та публіцистичні статті (Харченко, 2021).

На біблійне підґрунтя як ціннісний, світоглядний, морально-етичний – фундаментуючий – базис у журналістиці та медіакомунікаціях спираються праці науковців львівської школи журналістики В. Лизанчука, Т. Лильо, Й. Лося, Я. Максим'юк, Ю. Мельника, Т. Хоменко, О. Федик та ін. Акцентуючи на важливості духовно-ціннісних наративів у формуванні світоглядної та професійної позиції журналістів, автори торкаються духовної природи слова, його місця та ролі в журналістиці, і передусім – світоглядний, націєтворчий. Ціннісні наративи Божого Слова – Біблії – лежать в основі концепції світоглядної публіцистики, викладеної Й. Лосем (Лось, 2008; 2014). Розглядаючи мову як «духовний адекват світу (дійсності)», О. Федик акцентує на духовній природі слова, що глибинно розкривається у біблійному дискурсі (Федик, 2000).

М. Тимошик, називаючи Книгу Книг – Біблію «дивовижним, ще не пізнаним і не поцінованим витвором історичного поступу людства», що «посідає чи не найголовніше місце в історії духовних набутків світової цивілізації», розглядає це джерело як предмет книгознавчого аналізу, а біблійний текст – як основу розвитку мови у межах одного народу (Тимошик, 2003, с. 262-266). Біблійне слово є стрижнеформуючим у публіцистиці В. Гавела, М. Мариновича, Є. Сверстюка та ін.

Метод

Ця наукова розвідка є продовженням здійсненого нами комплексного дослідження правди як соціальнокомунікаційної категорії журналістики, одним із базових джерел якого є Біблія (Петренко, 2020), та частиною наукового вивчення Біблії як медіа (Петренко, 2025). Методологічною основою дослідження є СК-підхід (Різун, 2012), в межах якого у системі координат СК здійснено фіксацію, опис, аналіз, інтерпретацію даних, системно-

структурний та інформаційний аналіз СЛОВА в біблійному дискурсі. Типологізованим об'єктом дослідження, за В. Корнєєвим (2016), є Біблія як унікальне ціннісне джерело та медіа. Для виявлення ознак, властивостей і концептуальних характеристик СЛОВА у Біблії та їхньої взаємопов'язаності, застосовано якісний та кількісний контент-аналіз з елементами концептуального, порівняльного, дискурсивного аналізу, а також – індукцію, дедукцію, синтез, узагальнення. Важливою компонентою дослідження є аналіз емпіричних даних, отриманих методами інтроспекції та ретроспекції. З'ясування феноменологічних ознак і властивостей СЛОВА, його природи, місця та ролі в системі духовної¹¹ комунікації, відображеної в Біблії, а також інтерпретацію унікальних властивостей досліджуваного об'єкта здійснено із застосуванням елементів філософських методів – діалектичного, метафізичного, інтуїтивного, герменевтичного, феноменологічного. Методом гіпотетичного аналізу зроблено ряд припущень.

Результати та обговорення

У процесі комплексного наукового дослідження правди як соціальнокомунікаційної категорії журналістики, одним із ключових джерел якого є Біблія, нами з'ясовано, що «у біблійному дискурсі Слово¹² розкривається як засіб комунікації та творення. Бог як *Верховний Комунікант словом* не лише *спілкується*, а й *творює* (*«І сказав Бог... І сталося так»* [Вих. 1:9]¹³). У цьому вбачаємо особливий творчий (а не руйнівний) сенс Слова, що первинно має духовну природу та спрямоване на життя (*«Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку. Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього. І життя було в Нім, а життя було Світлом людей»* [Ів. 1:1-4])» (Петренко, 2020, с. 162). Ця непроста для сприйняття секулярною свідомістю та раціональним інтелектом ірраціональна конструкція вказує на метафізичну природу Слова та стверджує його **«особливе – творчококонструктивне (сенсаційне) – призначення та дію»** (там само). Встановлено, що основою Слова Божого є Правда¹⁴ (*«Правда – підвалина слова Твого, а присуди правди Твої – навіки»* [Пс. 118:160], *«Твоє слово – то правда»* [Ів. 17:17]), метою – суспільне Добро і Життя, а це дозволило припустити, що **«первинно Правда є фундаментальною (стрижневою) основою даного людщині слова, мови (завдяки чому слово є сенсативним і творчококонструктивним), відповідно – слово без Правди перестає бути конструктивним і стає чинником деструкції, як у міжособистісній, так і в СК взаємодії»** (там само). Усвідомлення цього є надважливим для фа-

¹¹ У нашому розумінні *духовний* (-е; -а; -і [множ.]) – це пов'язаний із внутрішнім світом людини, визначальною сутністю якого є трансцендентний, метафізичний *дух*, що його наповнює, в ньому виявляється та через нього взаємодіє з навколишнім соціальним і природним середовищем. За Н. Бердяєвим, який розвинув «розуміння Духа як вільної, творчої сили, що не оречевлюється, а лише символізується у бутті», Дух є поєднанням божественної природи з людиною (Кримський, 2002, с. 178), а головним атрибутом духовності є *свобода*, що споріднює людське і божественне і виявляється в творенні не лише об'єктів культури, а й власного життя (Хамітов, 2002, с. 179). Поняття «духовна комунікація» окреслене в науковій праці С. Петренко «Правда як соціальнокомунікаційна категорія журналістики» (Петренко, 2020).

¹² Тут і далі Слово пишемо з великої літери у випадках, коли воно позначає Слово як духовну субстанцію, одухотворене метафізичне Слово як комунікаційний феномен, а не мовну одиницю. У біблійному контексті це Слово як правило пов'язується з Іменем і риторикою Бога, Ісуса Христа, пророків і апостолів як медій і ретрансляторів.

¹³ Відсилання до текстів Біблії подаємо у квадратних дужках, вказуючи скорочену назву відповідної книги Старого чи Нового Заповіту, розділ книги – цифра перед двокрапкою, текст(и) цього розділу – цифра(и) після двокрапки. Умовні скорочення та повні назви книг Біблії подані в прикінцевому Додатку (п.5 цієї статті).

¹⁴ Тут і далі слова Правда, Добро, Життя та інші пишемо з великої літери у випадках, коли вони вказують на метафізичні поняття та феномени, що мають сприйматися й осмислюватися ірраціонально, духовно, оскільки належать до духовних, трансцендентних категорій, на відміну від їхніх відповідників раціонального світу, що пишуться за граматичними правилами української мови з малої літери.

хівців медіакомунікацій і *«першою необхідною умовою соціально відповідальної журналістики»* (Петренко, 2020, с. 162).

Це спонукало нас глибше дослідити феномен СЛОВА у соціальнокомунікаційному дискурсі Біблії та з'ясувати його суспільне комунікаційне значення, роль у сучасних медіакомунікаціях і журналістиці.

Біблію Енциклопедія Сучасної України визначає (від грец. Βιβλία — книги) як «зібрання священних книг юдейської та християнської релігій; літературна пам'ятка й історичне джерело, що містить різноманітні за змістом і формою оповіді, легенди, міфи, закони, зразки стародавньої духовної поезії від 12 ст. до н. е. до поч. 2 ст. н. е. Інші назви: Святе Письмо, Священне Писання» (Степовик, 2003).

Сучасне розуміння поняття «слово» здебільшого складається у кілька значень: «1. Мовна одиниця, що являє собою звукове вираження поняття про предмет або явище об'єктивного світу. 2. Мова, мовлення. 3. Висловлювання, фраза. 4. Обіцянка виконати щонебудь. 5. Прилюдний виступ, промова де-небудь. 6. Жанр літературного твору у формі ораторської розповіді» (Словник УА, б/д). За визначенням енциклопедії «Українська мова», слово – це «найменша самостійна і вільно відтворювана в мовленні відокремлено оформлена значеннєва *одиниця мови, яка співвідноситься з пізнанням і вицленуванням окрем. елементом дійсності (предметом, явищем, ознакою, процесом, відношенням та ін.) і осн. функцією якої є позначення, знакова репрезентація цього елемента – його називання, вказування на нього або його вираження»* (Тараненко, 2000). Інше джерело вказує на комунікаційні властивості та функції слова: «Слово – важлива одиниця мовної комунікації. Воно є засобом як найточнішого логічного викладу думки, так і її естетичного оформлення» (Білодід, 1973). Водночас біблійне слово переважно пов'язується з грецьким поняттям «логос» (λόγος), що є багатозначним терміном і як «одне з ключових понять античної культури й філософії, згодом – християнського богослов'я» означає «слово, думка, смисл, поняття, вчення» (Присухін, 2020). Ці визначення є важливими для розуміння СЛОВА в СК дискурсі Біблії.

Методом кількісного контент-аналізу ми з'ясували, що в досліджуваному об'єкті – Біблії (Огієнко, 2018) – СЛОВО як поняття у відповідних графічних позначеннях, відмінкових і родових формах вживається 1381 раз, в т. ч. у формі «слово/м» – 674 рази, «слова/х/ми» – 553 рази, «слів» – 115 разів, «слову» – 16 разів, «слові» – 23 рази. У різних контекстах використовується написання як з великої літери, так і з малої, що вказує на відповідні сенси та вагу, які вкладаються в це поняття у кожній конкретній комунікаційній ситуації.

За допомогою якісного контент-аналізу із застосуванням елементів концептуального, порівняльного та дискурсивного методів ми виявили, що в Біблії СЛОВО як поняття вживається у таких виділених нами семи основних категоріях:

1) Слово Бога (сюди, окрім безпосереднього Слова Бога/Господа, відносимо підкатегорії – Слово Боже як вчення/науку Абсолюту та Слово Ісуса Христа як Христову науку);

2) Ісус Христос як Слово, що «сталось тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди» [Ів. 1:14];

3) слово медіа – посередника між людиною та Богом (Ангела Божого, пророка, апостола тощо), що під натхненням передає вістку Божу;

4) слово людини, наділеної владою, повноважною, авторитетною;

5) слово пересічної людини, в яке вкладається певна вага (клятва, промова, обіцянка тощо);

6) слово(а) буденного міжособистісного спілкування (як вербальна одиниця комунікації);

7) слово безособове як духовна субстанція.

Кожна з виділених вище категорій СЛОВА має свої особливості, визначальні властивості, функції та сферу впливу, а також форми, формати та способи донесення змісту до призначеної аудиторії. Також ці категорії різняться природою СЛОВА: якщо перші три (1–3) мають духовну природу та відповідну духовну дію, що ініціюється згори, від Бога як Вищого Розуму, Верховного Комуніканта, то три наступні (4–6) лежать у площині світу фізичної взаємодії та комунікації й є продуктом раціонального людського розуму та людського духу. Сьома категорія (7) є образно-символічним відображенням слова як духовної субстанції.

Окремішньо над цим стоїть Слово Боже як Книга Книг – Біблія, що є транслятором всіх 7 категорій СЛОВА, кожна з яких виконує свої медійні функції завдяки донесенню інформації до аудиторії через простір, час та інші виміри упродовж багатьох століть, використовуючи в нинішній час новітні формати та комунікаційні технології, і відповідає визначенню – *Унікальне Медіа*, скорочено – *"U-Media"* (Петренко, 2025).

Нами помічено, що в межах окремої виділеної категорії понятійні рівні СЛОВА дещо різняться і створюють окремі підкатегорії, проте залишаються об'єднаними у відповідну групу за ключовими ознаками та властивостями. Ці відмінності відображені нами у п. 4, 5 таблиці 1. Виділені нами категорії та підкатегорії мають короткий опис та підкріплені відповідними біблійними текстами (див. Табл. 1).

Таблиця 1.
Понятійні рівні СЛОВА в біблійному дискурсі, що формують відповідні категорії та підкатегорії

	Категорія /підкатегорія	Опис, зміст	Приклад біблійного тексту
1	Слово Боже як Унікальне Медіа (U-Media)	Книга Книг, Святе Писання, Біблія – Слово Боже, зафіксоване у вигляді текстів для зберігання, донесення та поширення в масовому середовищі, в традиційних і новітніх медійних форматах	«Усе Писання Богом надхненне, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божя людина була досконала, до всякого доброго діла готова» [2 Тим. 3:16].
2	Слово Бога («Господнє слово», «слово Господа», «Божє слово», «Слово Моє», «Твоє слово» т. ін.)	Повідомлення, що транслюються Богом безпосередньо та/або опосередковано (через посередників-медіа) в різних формах духовної комунікації. Переважно використовується в Книгах Старого Заповіту. Подається як звернене до людства, народу загалом, так і до конкретної людини зокрема.	«Як дощ чи то сніг сходить з неба й туди не вертається, аж поки землі не напоїть і родючою вчинить її, і насіння дає сіячеві, а хліб їдунові, так буде і Слово Моє , що виходить із уст Моїх: порожнім до Мене воно не вертається, але зробить, що Я пожадав, і буде мати поведження в тому, на що Я його послав!» [Іс. 55:10]. «По цих-о подіях було слово Господнє Аврамові в видінні таке: "Не бійся, Авраме, – Я тобі щит, нагорода твоя вельми велика"» [Бут. 15:1]. «І було Господнє слово до Самуїла й казало: "Жалкую, що Я настановив Саула за царя, бо він відвернувся від Мене, а слів Моїх не виконав". І запалився гнів Самуїлів, і він кликав до Господа цілу ніч» [1 Сам. 15:10-11]. ¶
3	Ісус Христос як Слово	Уособлене, духовне Слово, «що було від початку», «усе через Нього постало», яке втілилося в Особу Ісуса Христа і промовляло через Нього, здійснюючи реальну комунікацію з людиною, соціальними групами та людством загалом і продовжує промовляти через Біблію як унікальне медіа.	«І Слово сталося тілом, і перебувало між нами, повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його, славу як Однородженого від Отця» [Ів. 1: 14]. «Що було від початку, що ми чули, що бачили власними очима, що розглядали, і чого руки наші торкалися, про Слово життя , а життя з'явилося, і ми бачили, і свідчимо, і звіщаємо вам життя вічне, що в Отця перебувало й з'явилося нам, що ми бачили й чули про те ми звіщаємо вам, щоб і ви мали спільність із нами. Спільність же

			наша з Отцем і Сином Його Ісусом Христом» [1 Ів. 1:1-3].
4	Слово Ісуса Христа («Слово Христове», «слово Ісусове», «слово Його», «слово сили Своєї»)	Вказує на вчення Ісуса Христа, що є трансляцією Слова Отця – Слова Божого, спрямоване на порятунок людини та людства, яке Ісус Христос викладав у різних формах комунікації. Має духовну силу та владу. Пов'язане з такими категоріями як свобода/воля, мир, життя тощо. Вживається як «слово Моє» самим Ісусом Христом, а як «Слово Ісусове» та його варіації – послідовниками Христа, апостолами й євангелістами.	«Тож віра від слухання, а слухання через Слово Христове » [Рим. 10:17]. « Слово Христове нехай пробуває в вас рясно, у всякій премудрості. Навчайте та напоумляйте самих себе» [Кол. 3:16]. «Ісус відповів: Поправді, поправді кажу вам: Хто слово Моє берегтиме, не побачить той смерті повік!» [Ів. 8:49, 51]. «Тож промовив Ісус до юдеїв, що в Нього ввірували: "Як у слові Моїм позостанетеся, тоді справді Моїми учнями будете, і пізнаєте правду, – а правда вас вільними зробить!"» [Ів. 8:31, 32]. «І прийшов Він у Капернаум, галілейське місто, і там їх навчав по суботах. І дивувались науці Його, бо слово Його було владне» [Лк. 4:31-32]. «Він був сявом слави та образом істоти Його, тримав усе словом сили Своєї , учинив Собою очищення наших гріхів, – і засів на правиці величності на висоті» [Євр. 1:3].
5	Слово Боже як вчення/наука Бога («Слово Боже», «Боже Слово», «Слово Господнє»)	У такому сполученні слів вживається у Новому Завіті на позначення Слова Абсолюту, що доноситься людству через Ісуса Христа й є основою християнського релігійного вчення. Транслюється переважно послідовниками Ісуса Христа – апостолами як медіа – в усній та письмовій комунікації.	«Пишу, діти, вам, бо ви пізнали Отця. Я писав вам, батьки, бо ви пізнали Того, Хто від початку. Писав я до вас, юнаки, бо міцні ви, і Слово Боже в вас пробуває, і лукавого перемогли ви» [1 Ів. 2:14]. « Бо Боже Слово живе та діяльне, гостріше від усякого меча обосічного, – проходить воно аж до поділу душі й духа, суглобів та мозків, і спосібне судити думки та наміри серця. І немає створіння, щоб схвалось перед Ним, але все назе та відкрийте перед очима Його, – Йому дамо звіт!» [Євр. 4:12-13].
6	Слово медіа – посередника між людиною та Богом	Повідомлення (накази, застереження, промови, пророцтва тощо), що передаються, доносяться як окремі людині, так і соціальній групі, суспільству загалом натхненними Богом посланцями як медіа (у Старому Заповіті (СЗ) – Анголи Божі, пророки; у Новому Заповіті (НЗ) – апостоли, євангелісти, проповідники). При цьому відбувається 2 види комунікації: 1) слова/повідомлення, прийняті від Бога, передаються точно і від Його імені; 2) відкриття, настанови, повідомлення, отримані від Бога, передаються в мовній інтерпретації медіа-посередника, але зі збереженням і відтворенням змісту, конотацій і спрямування інформації.	«І сказав Ангол Господній до Валаама: "Іди з цими людьми, і те слово , що скажу тобі, – його тільки будеш говорити"» [Чис. 22:35]. «А коли Мойсей скінчив промовляти всі ці слова до всього Ізраїля, то сказав він до них: "Приложіть свої серця до всіх тих слів , які я сьогодні чинив свідками проти вас, що ви накажете їх своїм синам, щоб додержували виконувати всі слова цього Закону. Бо це для вас не слово порожнє, – воно життя ваше, і цим словом ви продовжите дні на цій землі..."» [Повт. 32:45-47]. «"Благословенний Господь, що дав мир Своєму народові, Ізраїлеві, усе, як обіцяв був, – не відпало ані одне слово зо всіх Його добрих слів , які Він говорив був через раба Свого Мойсея..."» [1 Цар. 8:56]. (1) «Послухайте слова Господнього, содомські князі, почуйте Закон Бога нашого, народе гоморський, – нащо Мені багатога ваших жертвов? говорить Господь. Наситився Я цілопаленнями баранів і жиром ситих телят, а крові биків та овець і козлів не жадаю!... Умійтеся, очистьте себе! Відкиньте зло ваших учинків із-перед очей Моїх, перестаньте чинити лихе! Навчіться чинити добро, правосуддя жадайте, карайте грабіжника, дайте суд сироті, за вдову заступайтесь! Прийдіть, і будемо правуватися, – говорить Господь» [Іс. 1:10-11, 16-18]. (2) «Устаньте, безжурні жінки, почуйте мій

			<i>голос, дочки безтурботні, послухайте слова мого!»</i> [Іс. 32:9].
7	Слово людське владне	Повідомлення (промова, наказ, вирок тощо) людини, наділеної владою, повноважної, авторитетної – слово, що має вагу в людському середовищі та комунікації (взаємодії)	<i>«Цар відповів та й сказав: "Це слово певне, як право мідян та персів, що не може бути відмінене"»</i> [Дан. 6:13]. <i>«А в кожній окрузі та місці, куди доходило слово царя та його закон, були для юдеїв велика жалоба, і піст, і плач, і голосіння, а веретище та полел були ложем для багатьох»</i> [Ест. 4:3].
8	Слово людське вагоме	Слова (твердження, звернення, заява, обіцянка, клятва тощо) пересічної людини, в які вкладається певна вага. Вживається як у взаємодії з людиною, так і в зверненні до Бога	<i>«А найперше, браття мої, не кляніться ні небом, ані землею, і ніякою іншою клятвою! Слово ж ваше хай буде: "Так, так" та "Ні, ні", щоб не впасти вам в осуд»</i> [Як. 5:12]. <i>«І промовив Ламех до жінок своїх: "Адо й Цілло, послухайте ви мого голосу, жони Ламехові, почувйте ви слова мого!"</i> [Бут. 4:23]. <i>«Нахили, Господи, ухо Своє та й почув! Відкрий, Господи, очі Свої та й побач, і почув всі слова Санхеріва, що прислав ображати Живого Бога»</i> [Іс. 37:17].
9	Слова буденного міжособистого спілкування	Слова промовлені, почуті, написані як засоби вербальної комунікації.	<i>«І була вся земля одна мова та слова одні»</i> [Бут. 11:1]. <i>«Кажу ж вам, що за кожне слово пусте, яке скажуть люди, дадуть вони відповідь судного дня! Бо за слів своїх будеш виправданий, і за слів своїх будеш засуджений»</i> [Мт. 12:36].
10	Слово безособове	Ця категорія слова подається у тексті відповідними мовно-стилістичними засобами, в т. ч. тропами, що є образно-символічним відображенням слова як духовної субстанції.	<i>«А коли ви відхилились праворуч, чи підете ліворуч, то уха твої будуть чути те слово, яке позад тебе казатиме: "Це та дорога, – проступите ви нею!"»</i> [Іс. 30:21]. <i>«Небо звіщає про Божю славу, а про чин Його рук розказує небозвід. Оповіщує день днєві слово, а ніч ночі показує думку, – без мови й без слів, не чутний їхній голос, та по цілій землі пішов відгос їхній, і до краю вселенної їхні слова!»</i> [Іс. 18:2].

Вибірка за лексемою «слово/м»/«Слово/м» виявила, що із 674 вживань 527 вказують на слово, що транслюється згори – Слово від Бога, а саме – 386 разів – у Старому Заповіті, 142 рази – у Новому Заповіті. Як власне слово посередника між Богом і людиною (пророка, апостола тощо) вживається 47 разів, як слово пересічної людини в процесі комунікації – 99 разів. А це вказує на те, що ініціатором біблійної комунікації та Верховним Комунікантом є Бог-Творець, Який різноманітними методами й у різних формах транслює суспільству Слово, що, як виявляє якісний контент-аналіз, несе ціннісну, засадничу інформацію від Абсолюту як Першоджерела, розкриває сутність законів духовного світу та їхню взаємопов’язаність із світом фізичним і *«вірно навчає науки правди»* [2 Тим. 2:15]. Це Слово спрямоване у соціум і виключно на суспільне Добро – *«щоб дати вам будучність та надію»* [Єр. 29:11]). При цьому Добро як духовна категорія акумулює в собі та позначає загальнолюдські цінності, такі як *справедливість, мир, воля (свобода), милість, мудрість, любов, щастя, життя* та ін., які є ключовими акцентами Слова Божого як Слова Абсолюту.

Слово, що йде від Першоджерела – Бога-Творця як Верховного Комуніканта, – владне та вагоме. Саме так сприймалося Слово Ісуса Христа: *«бо навчав Він їх, як можновладний»* [Мк. 1:22]; *«Чоловік ще ніколи так не промовляв, як Оцей Чоловік...»* [Ів. 7:46]; *«І дивувались науці Його, бо слово Його було владне»* [Лк. 4:32]. З’ясовано, що вага, вагомість, потуга біблійного Слова як Слова Божого безпосередньо і передусім ґрунтується на

вказаних вище ціннісних категоріях і наративах, які в біблійному дискурсі через різні форми та моделі комунікації подаються як абсолютні, засадничі, незмінні, такі, що **гармонізують життя людини і людського суспільства загалом**. Цікавими для подальшого вивчення є біблійні моделі комунікації, форми донесення Слова, переконання, навіювання, а також ефекти комунікації.

У процесі дослідження помічено особливу взаємопов'язаність і взаємозалежність Правди – Добра – Мудрості – Справедливості – Любові – Милості – Свободи (Волі) – Життя (і це не повний ланцюжок) як життєво важливих цінностей і духовних категорій для особистісних і суспільних відносин, на чому акцентує біблійне Слово. Ці ціннісні категорії потребують глибокого осмислення й осягнення саме з позицій СК-підходу й передусім є важливими для усвідомлення тими, хто працює зі словом, сенсами, чие слово має вплив і може чинити добро або спричинити руйнівні наслідки та зло. Спостережено, що Слово – чинне, діє не лише змістом, сенсом, а й духом, і залежно від природи духа в суб'єкті комунікації має відповідний вплив (дію), наслідок якого не завжди такий, на який очікує чи розраховує комунікант. Тому ці категорії, що формують загальнолюдські засадничі цінності, також вимагають поглибленого наукового вивчення, зокрема з позицій духовного (метафізичного), трансцендентного пізнання, що є непростим для наукових досліджень. Масом перші спроби осмислення духовної природи слова, правди, духовної комунікації з позицій СК-підходу (Петренко, 2020; 2022), проте цього не достатньо.

Слово в Біблії – хронологічне, що підтверджує історичність джерела. Інформація, яку доносить Слово, пов'язана з актуальними подіями того часу – як локальними, що відображають внутрішню соціальну та комунікаційну взаємодію ізраїльського народу, так і глобальними, що охоплюють зовнішні відносини та комунікації з іншими народами. Як один із прикладів: *«Слова Єремії, сина Хілкійїного, з священиків, що в Анатоті, у Веніяминовому краї, що було до нього Господнє слово за днів Йосії, Амоного сина, Юдиного царя, тринадцятого року його царювання. І було воно й за днів Єгоякіма, сина Йосіїного, Юдиного царя, аж до кінця одинадцятого року Седекії, сина Йосіїного, Юдиного царя, аж до виходу Єрусалиму на вигнання в п'ятому місяці»* [Єр. 1:1-3].

Також нами з'ясовано, що СЛОВО в біблійному дискурсі в залежності від виділених категорій і підкатегорій (див. Табл. 1) та властивих їм визначеностей виконує ряд соціальнокомунікаційних функцій, а саме: **інформування, застереження, попередження, повчання, спонування, докору, присуду, наказову, організаційну, просвітницьку, морального судження, оцінювання**, а також як духовна субстанція Слово має функції духовної дії – **одухотворяє, умудряє, оживляє, визволяє, звільняє, зміцняє, дарує/несе радість, добро, милість, просвітлює серце і розум людини та живить, животворить**, тобто є **духовною поживою, необхідною для Життя людини**. Функції духовної дії спрямовані не на фізичне тіло й раціональний розум та інтелект людини, а на її духовну субстанцію – дух, душу, духовний, ірраціональний розум та інтелект і систему духовного сприйняття світу з метою відновлення та розвитку духовної особистості в індивіді. При цьому головна функція Слова у Біблії – **«щоб дати тобі знати, що не хлібом самим живе людина, але всім тим, що виходить із уст Господніх, живе людина»** [Повт. 8:3]. Ці слова підтвердив Ісус Христос: *«А Він відповів і промовив: "Написано: Не хлібом самим буде жити людина, але кожним словом, що походить із уст Божих"»* [Мт. 4:4]. Тому Він і наголошував: *«Пильнуйте не про поживу, що гине, але про поживу, що зостається на вічне життя, яку дасть нам Син Людський, бо відзначив Його Бог Отець»* [Ів. 6:27]. Отже, Слово Боже подається як духовна пожива для життя (*«Слова, що їх Я говорив вам, то дух і життя»* [Ів. 6:63]), яке варто знати, розуміти, над ним розмірковувати і за ним жити. А тому це Слово тверде й незмінне: *«Кожне слово, що я наказую його вам, будете додержувати виконувати, – не*

додаси до нього, і не відіймеш від нього» [Повт. 13:1]; «Трава засихає, а квітка зів'яне, Слово ж нашого Бога повіки стоятиме!» [Іс. 40:8].

Усукуплене СЛОВО в Біблії – це наука Правди, що йде від Бога-Творця, Вищого Розуму і Верховного Комуніканта. Водночас – це наука Добра і Життя: «*Бо це для вас не слово порожнє, – воно життя ваше, і цим словом ви продовжите дні на цій землі*» [Повт. 32:47]; «*Хто погорджує словом Господнім, той шкодить собі, хто ж страх має до запевіди, тому надолужиться. Наука премудрого – криниця життя, щоб віддалитися від пасок смерті*» [Прип. 13:13].

Опис моделей біблійної комунікації, розкриття суспільно важливої взаємопов'язаності Слова та засадничих загальнолюдських цінностей, обґрунтування функцій біблійного СЛОВА й алгоритмів розв'язання соціальних проблем (як окремої особи, так і людства загалом) через комунікаційну взаємодію – ці результати нашого дослідження потребують окремих публікацій.

Біблійне Слово і журналістика. Здійснюючи це дослідження з позицій соціальних і медіакомунікацій, ми тримали у фокусі журналістику як діяльність, в якій, за твердженням В. Різуна, «немає іншої місії в суспільстві, ніж служити своєму народові через його правдиве інформування, захищаючи тим самим інтереси людей, їхні традиції, спосіб життя, їхню культуру» (Різун, 2017, с. 313) Таким чином, надметою журналістської діяльності є донесення суспільству Правди – не «своєї», не сфальшованої, а чесної, моральної, чистої. Відповідно біблійне Слово та його ціннісні наративи ми розглядаємо не в релігійних інтерпретаціях (це справа релігієзнавців), а з позицій людини та суспільства, на захисті інформаційних інтересів яких має стояти журналістика. І важливість цього Слова для журналістики й особистості журналіста є очевидною. Особливо в нинішній час – епоху постправди, стрімкого розвитку маніпуляційних технологій і наповнення інформаційно-комунікаційного простору фейками та різновидами оман.

Акцентуючи на відповідальності за слово, в одній зі своїх промов Вацлав Гавел наголосив: «Жодне слово не містить лише те, чим наділяє його етимологічний словник. Воно містить в собі особистість, яка його промовляє, і причину того, чому його промовляють. Одного разу слово може світитись надією, іншого – воно може послати промінь смерті. Одне й те саме слово може бути то правдивим, то брехливим, то надихаючим, то затуманюючим. Воно може відкрити прекрасні перспективи, але іншим разом прокладе колію, що веде до цілих архіпелагів концентраційних таборів. Воно може бути як будівельною цеглинкою, так і загудіти кулеметними чергами» (Гавел, 2014, с. 233). При цьому він вказав: «Заклик до відповідальності за слово є завданням моральним. Але це завдання поза горизонтами видимого світу, де знаходиться Слово – слово, яке було споконвіку і яке не було словом людини» (там само, с. 237).

Саме це Слово дає силу і духовну владу стояти на підвалинах Правди та Добра, не лише мати внутрішній мир, спокій (що не тотожно байдужості) навіть у найжорсткіших випробуваннях, а й духовний розум, здатний осягати та чинити Мудрістю, отриманою від Першоджерела. «Щоб служити правді й справедливості журналіст повинен бути **мудрим**, у тому розумінні, щоб його серце було правильно спрямоване, щоб душа була **здоровою**. У такому разі можна максимально наблизитись до Істини, під якою розуміємо встановлені Творцем закони розвитку Універсуму. На зміну нинішнім життєвим орієнтирам, визначеним матеріалістичним нігілізмом, має прийти нова матриця цінностей (виділення автора – С. П.)» (Лось, 2014, с.23).

Тож у сьогодинньому віртуалізованому світі журналісту зовсім не завадить замислитися над Словом, яке крізь час і простір звертається до кожної особи заради її особистого та загального, суспільного Добра, вказуючи на **умови, наслідки та результати пізнання Слова**. Цей причиново-наслідковий зв'язок у Приповідях Соломона описаний так: «Сину

мій, якщо приймеш слова мої ти, а накази мої при собі заховаєш, щоб слухало мудрости вухо твоє, своє серце прихилиш до розуму, якщо до розсудку ти кликати будеш, до розуму кликатимеш своїм голосом, якщо будеш шукати його, немов срібла, і будеш його ти пошукувати, як тих схованих скарбів, – тоді зрозумієш страх Господній, і знайдеш ти Богопізнання, – бо Господь дає мудрість, з Його уст – знання й розум! Він спасіння ховає для щирих, мов щит той для тих, хто в невинності ходить, щоб справедливих стежок стерегти, і береже Він дорогу Своїх богобійних! Тоді ти збагнеш справедливість та право, і простоту, всіляку дорогу добра, бо мудрість увійде до серця твого, і буде приємне знання для твоєї душі! Розважність тоді тебе пильнуватиме, розум тебе стерегтиме, щоб тебе врятувати від злої дороги, від людини, що каже лукаве, від тих, хто стежки простоти покидає, щоб ходити дорогами темряви, що тішаться, роблячи зло, що радіють крутиїствами злого...» [Прип. 2:1-14].

Своєю чергою це ставить певні виклики перед журналістською освітою: навчаючись працювати зі словом, сучасні здобувачі відлучені від розуміння Слова первинного, духовного – того, що було від початку і нині є, але нехтується, зневажається секуляризованою свідомістю. Бездуховні і часто безсловесні технології заповнюють розум молодой особи, створюючи ілюзію життя – віртуального. І часом картинка, згенерована штучним інтелектом, видається багатоманітнішою, ніж та, що існує в живій природі. Проте вона не дає тих відчуттів, того духовного багатства, що людина отримує в безпосередньому спілкуванні з природою та людиною, де невидимо присутнє та відчутно працює Слово і Дух. Штучний інтелект «полегшує життя» природному, послаблюючи його. У той час як Слово розвиває природний інтелект, змушуючи розмірковувати, напружуватися, пізнавати непізнане, виходити за межі стереотипного мислення та сприйняття, щоб людина залишалася унікальною, а не віртуальною особистістю.

Ще у 1999 р. Є. Сверстюк написав: «Головна революція відбулася в поняттях. Її можна порівняти з розщепленням атомного ядра і з некерованою реакцією. Слово зі знаряддя і символу правди перетворилося на знаряддя обману... Повернення до правди можливе тільки через совість і тільки з вірою в Абсолют» (Сверстюк, 2009, с. 98). Вся його публіцистика є унаочненням моральної, ціннісно вираженої громадянської позиції, утвердженої на Слові і донесеної в натхненному публіцистичному слові. Як і позиція М. Мариновича, що апелює до високих сенсів, є поглядом на минулі та сучасні події через призму Слова, що дає знання і мудрість тому, хто їх шукає, «як тих схованих скарбів» [Прип. 2:4]. Аналізуючи суспільно-політичний стан України, яка виборює свою незалежність у війні з 2014 р., М. Маринович виголошує: «Якщо в суспільстві не працюють т. зв. соціальні ліфти, а тому на верхів'ях влади не опиняються морально зразкові люди, то рух за духовне відродження має початися знизу. Тому я і набридаю вже всім своїм постійним рефреном: вчімося в Ісуса, адже біблійна історія є для нас модельною... Україна потребує передусім духовного преображення, яке стане основою преображення політичного й економічного» (Маринович, 2018).

Висновки

Результати аналізу й осмислення СЛОВА в Біблії, здійсненого нами з позиції СК-підходу, підтверджують унікальні медійні властивості Книги Книг, суспільну цінність Слова та вказують на його абсолютну метафізичну природу. З'ясовано, що ініціатором біблійної комунікації та Верховним Комунікантом є Бог-Творець, Який як Вищий Розум і Абсолют доносить суспільству екзистенційно важливу інформацію, усукуплену в Слові. Це Слово:

- 1) йде від Першоджерела, Абсолюту – Бога-Творця;
- 2) має духовну природу та дію;

- 3) спрямоване в соціум, суспільство, на Добро як для окремої людини, так і людства загалом, з метою розбудови гармонійних міжособистісних і суспільних відносин;
- 4) є джерелом засадничих загальнолюдських цінностей, які є абсолютними та взаємопов'язаними;
- 5) транслює наративи, що розкривають алгоритми гармонійного життя людини та функціонування суспільства, причиново-наслідкові закономірності та абсолютний моральний Закон і його дію, «щоб дати будучність і надію», «щоб щастило тобі в усьому, де ти будеш ходити», «щоб довгі були твої дні, і щоб було тобі добре на землі»;
- 6) виконує ряд суспільно важливих функцій;
- 7) є Правдою, веде до пізнання «науки правди», відновлення духовної комунікації (взаємодії) й осягнення вічного життя.

Дія Слова суголосна з місією журналістики, а тому це Слово, що є ключовим у біблійному дискурсі, потребує не поверхневого сприйняття прагматичною логікою, раціональним розумом, а глибокого осмислення, роздумів, міркувань, спостережень і засвоєння. Для його розуміння й осягнення потрібна здатність виходити за межі стереотипів мислення та патернів масової свідомості, буденного сприйняття світу та процесів у ньому, здатність до духовного осмислення дійсності та морального судження. Це покладає непрості виклики перед журналістською освітою, яка в основу освітньо-професійної підготовки фахівців медіа має передусім закладати сенси, суспільно вартісні ідеї, і лише потім технології їх у вираження та донесення до свідомості аудиторії.

Новизною дослідження є те, що вивчення СЛОВА у біблійному дискурсі здійснено саме з позицій СК-підходу. Це відкриває новий погляд на Біблію не лише як на одне з найдавніших писемних джерел, а на унікальне суспільно спрямоване медіа. Результати дослідження мають практичну цінність як для журналістської освіти, так і для журналістської практики та медіакомунікаційної діяльності загалом. Здійснене дослідження СЛОВА дає теоретичне й емпіричне підґрунтя та відкриває перспективи для поглибленого вивчення моделей біблійної комунікації, взаємопов'язаності Слова та загальнолюдських цінностей у СК-взаємодії, дослідження функцій біблійного Слова й алгоритмів розв'язання соціальних проблем (як окремої особи, так і людства загалом) через Слово і духовну комунікаційну взаємодію, а також значення Слова як ціннісної платформи особистості журналіста.

Додаток

У статті при цитуванні біблійних текстів використані умовні скорочення назв книг Біблії (див. Додаток).

Таблиця 1.

Умовні скорочення назв книг Біблії, що використовуються при цитуванні біблійних текстів

Старий Заповіт		Новий Заповіт	
скор.	повна назва	скор.	повна назва
1 Сам.	Перша книга Самуїлова	1 Ів.	Перше соборне послання св. апостола Івана
1 Хр.	Перша книга хронік	1 Пет.	Перше соборне послання св. апостола Петра
1 Цар.	Перша книга царів	2 Тим.	Друге послання св. апостола Павла до Тимофія
Бут.	Буття : Перша книга Мойсеева	Дії.	Дії святих апостолів
Вих.	Вихід : Друга книга Мойсеева	Євр.	Послання до євреїв

Дан.	Книга пророка Даниїла	Ів.	Євангелія від св. Івана
Ест.	Книга Естер	Кол.	Послання св. апостола Павла до колосян
Єр.	Книга пророка Єремії	Лк.	Євангелія від св. Луки
І. Нав.	Книга Ісуса Навина	Мк.	Євангелія від св. Марка
Іс.	Книга пророка Ісаї	Мт.	Євангелія від св. Матвія
Несм.	Книга Неемії	Рим.	Послання св. апостола Павла до римлян
Повт.	Повторення Закону : П'ята книга Мойсєєва	Як.	Соборне послання св. апостола Якова
Прип.	Книга приповістей Соломонових		
Пс.	Книга Псалмів		
Чис.	Числа : Четверта книга Мойсєєва		

Посилання

- Абрамович, С. Д. (Ред.). (2011). *Біблія як інтертекст світової літератури : колективна монографія* [The Bible as an Intertext of World Literature]. Кам'янець-Подільський : Аксіома.
URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/913>
- Абрамович, С. Д. (2015). Статус Біблії як "Книги книг" (сакральний текст як інтертекст культури) [The Status of the Bible as the "Book of Books"]. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Бібліотекознавство. Книгознавство*, 4, 29–40.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nrkpnuibok_2015_4_6
- Абрамович, С. Д., Чикарькова, М. Ю. (2001). *Риторика [Rhetoric]*. Львів : Світ.
- Білодід, І. К. (Ред.). (1973). *Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія [Modern Ukrainian Literary Language. Vocabulary and Phraseology]*. Т. 4. Київ: Наукова думка.
- Гавел, В. (2014). Слово Гавела [Havel's Word]: Промова на врученні Премії миру, яку присуджують книготорговельні організації ФРН. *Лось, Й. Перспективи світоглядної публіцистики : навч. посібник*. (с. 229-237). Львів : ЛНУ імені Івана Франка.
- Корнєєв В. М. (2016). *Актуальний стан і перспективи розвитку наукових досліджень соціальних комунікацій в Україні : монографія [Current Status and Prospects for the Development of Scientific Research on Social Communications in Ukraine]*. Київ : Паливода А. В.
- Кримський, С. (2002). Дух. В. І. Шинкарук (гол. ред.). *Філософський енциклопедичний словник*. (с. 177–178) [Philosophical encyclopedic dictionary. (pp. 177–178)]. Київ: Абрис.
- Лось, Й. Д. (2008). *Публіцистика й тенденції розвитку світу [Journalism and Trends in World Development]*. Навчальний посібник. У 2-х ч.: Ч.1. Львів: ПАІС.
- Лось, Й. Д. (2014). *Перспективи світоглядної публіцистики [Prospects of Worldview Journalism]*. (2014) : Навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка.
- Маринювич, М. (2018, вересня 12). Звідки прийде нове дихання для України? [Where will New Breath for Ukraine Come from?]. *Oboz.UA*. Відтворено з www.obozrevatel.com/ukr/society/zvidki-prijde-nove-dihannya-dlya-ukraini.htm
- Огієнко, І. І. (перекл.). (2018). *Біблія, або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту [The Bible, or the Books of the Holy Scriptures of the Old and New Testaments]*. Київ : Українське Біблійне Товариство.
- Петренко, С. І. (2020). *Правда як соціальнокомунікаційна категорія журналістики [Truth as a Social-Communication Category of Journalism]*. (Дис. докт. філософії). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ. Відтворено з DOI: 10.13140/RG.2.2.25776.07688
- Петренко, С. І. (2025). Біблія як медіа: порівняльний аналіз із позицій соціальнокомунікаційного підходу [The Bible as a Media: a Comparative Analysis from the Perspective of a Social-

- Communication Approach]. *Образ 2025. 1 (47)*, 44–58. Відтворено з <https://obraz.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/237/242>
- Присухін, С. І. (2020). Логос [Logos]. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Логос>
- Різун, В. В. (2012). Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій [Sketches of the methodology of social communications research]. *Психолінгвістика, 10*, 305–314. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psling_2012_10_44
- Різун, В. В. (2017). Ідея журналістської освіти в контексті дискурсу про університет [The Idea of Journalism Education in the Context of the Discourse about the University]. *Університети Володимир Різун: слово на пошану з нагоди 60-річчя та праці ювіляра*. (с. 308-327). Одеса: Астропринт.
- Сверстюк Є. (2009). *Правда полинова [The Worwood Truth]*. Київ : Видавничий дім «Кисво-Могилянська академія».
- Словник. UA. (б/д). Слово [Word]. *Словник української мови в 11-ти т.* URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE>
- Степовик, Д. В. (2003). Біблія [Bible] *Енциклопедія Сучасної України*. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України,. URL: <https://esu.com.ua/article-39828>
- Тараненко, О. О. (2000). Слово [Word]. *Українська мова : Енциклопедія*. Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um91.htm>
- Тимошик, М. С. (2003). *Історія видавничої справи [History of Publishing]*. Київ : Наша культура і наука.
- Українське Біблійне Товариство. (2021). *Біблія. Сучасний переклад з давньоєврейської та давньогрецької мов. [Bible]*. Київ : Українське Біблійне Товариство.
- Федик, О. (2000). *Мова як духовний адекват світу (дійсності) [Language as a Spiritual Adequate the World (Reality)]*. Львів : Місіонер.
- Хамітов, Н. (2002). Духовність. Шинкарук, В. І. (Ред.). *Філософський енциклопедичний словник [Philosophical encyclopedic dictionary]* (с. 179). Київ: Абрис.
- Харченко, О. В. (2021). Літературна журналістика і біблійські мотиви [Literary Journalism and Biblical Motifs]. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика, 32 (71), 2 (ч. 2)*, 234–242. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.2-2/41>

Надійшла до редакції 28.03.2025.
Прийнято до друку 11.04.2025
Оприлюднено 24.06.2025